

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	11/14	05.03.2014
Kommunestyret	11/14	13.03.2014

Fastlegers reservasjonsrett

Vedlegg:

Høringsbrev - Reservasjonsordning for fastleger

Høringsnotat

Saksopplysninger

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt ut på høring forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon) og forskrift om endringer i fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen.

Departementet foreslår å åpne for at kommuner kan inngå avtale om reservasjon med fastleger som av samvittighetsgrunner ikke ønsker å henvise kvinner til abort.

Høringsfristen er satt til 30.april 2014.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår med dette en tilføyelse i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 tredje ledd. Tilføyelsen skal gi hjemmel til forskrifter om mulighet for fastleger til å reservere seg mot henvisning og behandling ved alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død. Med alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død menes først og fremst abort. Hjemmelen vil imidlertid også omfatte forskrifter om reservasjon mot aktiv dødshjelp dersom dette skulle bli tillatt. Hjemmelen skal ikke omfatte forskrivning eller innsetting av prevensjon eller henvisning til assistert befruktning.

Videre foreslår departementet en endring i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 c fjerde ledd. Endringen skal gi grunnlag for forskrifter om utvidet rett til å skifte fastlege for pasienter som står på liste hos en fastlege som har reservert seg mot henvisning til abort.

I høringsnotatet foreslår departementet også endringer i fastlegeforskriften (forskrift 29. august 2012 nr. 842 om fastlegeordningen i kommunene) og i forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen (forskrift 29. august 2012 nr. 843).

Kommuner skal få adgang til å inngå avtaler med fastleger om at disse kan reservere seg av samvittighetsgrunner mot å henvise kvinner til abort. Fastlegen som reserverer seg må sørge for at kvinner på hans eller hennes liste som vurderer eller ønsker henvisning til abort, får tilbud om konsultasjon hos en annen fastlege i nærheten senest innen neste virkedag. Før kommunen kan inngå avtale om reservasjon, må fastlegen dokumentere at han eller hun har inngått en skriftlig avtale med en kollega som forplikter seg til å ta imot og henvise de aktuelle kvinnene.

Fastlegen som har reservert seg skal også informere kvinner på sin liste som vurderer eller ønsker henvisning til abort om at de kan henvende seg direkte til sykehuset uten henvisning fra fastlege.

Personer som står på listen til en fastlege som reserverer seg, skal få rett til å skifte til en fastlege som ikke har reservert seg. Dette skiftet skal ikke regnes som et skifte etter reglene om inntil to skifter per kalenderår. Før kommunen kan inngå en avtale om reservasjon, må den forsikre seg om at det er andre fastleger i nærheten med åpne lister slik at de som ønsker det kan skifte til en fastlege som ikke har reservert seg.

Fastlegen skal informere alle sine eksisterende listeinnbyggere om reservasjonsavtalen straks avtalen er inngått. Kommunen skal sørge for at alle innbyggerne får informasjon om hvilke leger som til enhver tid har reservert seg slik at innbyggerne er kjent med det når de skal velge fastlege. Dette kan for eksempel fremgå av nettsiden for skifte av fastleger – MinFastlege.

Forslagene i denne høringen er en oppfølging av Regjeringens samarbeidsavtale med KrF der partene ble enige om at det skal gis reservasjonsmuligheter for fastleger etter dialog med Den norske legeforening. Avtalen er fulgt opp i Regjeringsplattformen.

Legeforeningen fattet i sitt landsmøte 6.juni 2013 vedtak om at leger bør gis reservasjonsmulighet for deltakelse i henvisning og behandling knyttet til liv og død. Det har i etterkant vist seg at det er stor uenighet innad i legeforeningen om dette spørsmålet.

Vurdering

Abortloven av 1975 gir allerede reservasjonsrett for sykehuspersonell fra å utføre eller delta i abortinngrep. Denne reservasjonsretten er viktig og riktig. Forslaget om at fastleger skal kunne reservere seg fra å henvise til abort, vil i langt større grad en gjeldende rett til reservasjon, kunne svekke kvinners lovfestede rettigheter til hjelp og virke krenkende på den enkelte kvinne som henvender seg i en sårbar situasjon. Det at fastlegen nekter å henvise kvinnen til abort signaliserer overfor pasienten at legen hever seg moralsk over henne. Å innføre en adgang for fastleger til å reservere seg mot å henvise til abort, vil vanskeliggjøre kvinners muligheter sammenlignet med dagens situasjon. Det vil skape en tilleggsprosedyre og en mulig komplikasjon for kvinnen i realiseringen av en rett hun har etter norsk lov. I hvor stor grad kvinners adgang til abort vanskeliggjøres vil avhenge av innretningen på en eventuell reservasjonsadgang, men selv med omfattende avbøtende tiltak i kommunene vil en slik adgang gjøre det mer krevende for noen kvinner sammenlignet med dagens situasjon. En kan tenke seg mange komplikasjoner og svakheter knyttet til forslaget. Spesielt gjelder dette i kommuner med

få leger og hvor det er langt mellom legene. Departementet foreslår som krav at for at en slik avtale skal kunne inngås at legen som reserverer seg har inngått avtale med annen lege som kan ta imot, og at kvinnen skal tilbys time der innen neste dag. Hva som regnes som nært nok i dette tilfellet og hva som skjer hvis legen som har forpliktet seg til å ta imot kvinnen ikke er tilstede er ikke beskrevet. Det er i tillegg ofte slik at det er kommuner som har få leger og store avstander som også har vanskeligst for å rekruttere leger, og som derfor kan tenkes presset inn i en situasjon der en må akseptere inngå en slik avtale. Kommunen skal kunne si opp reservasjonsavtalen bl.a. dersom avtalen mellom fastlegen som har reservert seg og den andre legen som skal henvise fastlegens listepasienter faller bort. Det er vanskelig å tenke seg at fastlegen som av samvittighetsgrunner ikke kan tenke seg å henvise kvinner til abort i slike tilfeller vil legge sine samvittighetsgrunner til side og begynne med henvisning selv.

Fastlegen har en viktig funksjon i vårt helsevesen. De har ansvar for å yte nødvendige allmennlegetjenester til befolkningen og henvise videre til andre helsetjenester dersom pasienten har behov for det. Det er nødvendig at fastlegetjenesten - som jo er pasientenes dør inn til helsetjenesten - møter pasientene med en enhetlig stemme. Det er et grunnleggende prinsipp at fastlegene yter tjenester etter identisk lov- og regelverk, slik at en kan ivareta tilbud om likeverdige tjenester. Forslaget vil derfor svekke retten til mest mulig likeverdige helsetjenester uavhengig av bosted.

Det helsetilbudet fastlegen gir deg skal være det tilbudet du har rett til å motta. Alle som påtar seg legerollen og behandler pasienter må praktisere i henhold til gjeldende lover og forskrifter. En har forståelse for at det er vanskelig for en lege som opplever at det strider mot hans eller hennes overbevisning å skulle henvise til en behandling han selv er imot. Men i disse sakene må hensynet til legenes overbevisning veies opp mot hensynet til pasientenes rett til likebehandling og tilgang på helsehjelp. I spørsmålet om fastleger bør kunne reservere seg mot å henvise til abort, mener en det avgjørende er pasientenes behov for helsehjelp – og ikke legens private synspunkter. Leger som ikke kan hjelpe pasienter til lovhjemlet behandling på grunn av personlig overbevisning må velge en legefunksjon/ rolle som ikke er i konflikt med egne etiske reservasjoner.

En ønsker ikke at kvinner eller jenter skal havne i en situasjon der de må ta en diskusjon med sin lege, når storsamfunnet har tatt et valg, og Stortinget har vedtatt i lov retten til abort. Kvinner som er i en sårbar situasjon skal ikke risikere å møte en moralsk fordømmelse fra fastlegen, og en belastende avvisning, etter å ha tatt et vanskelig valg. Det vil være krevende for mange kvinner å fortsette sin relasjon til en lege som har avvist deres behov for abort.

Ungdom har automatisk morens fastlege, pasientlister blir overdratt ved flytting, pensjon etc., og fastleger vikarierer for hverandre. Det kan ikke forventes at kvinnene skal holde seg oppdatert på hvilke reservasjoner den aktuelle fastlegen til enhver tid har, eller bytte lege pga. mulige fremtidige behov. Mange kan oppleve det belastende å bytte til en ”mer liberal” fastlege, og for kvinner bosatt i distriktene kan dette bety lengre reiseavstand til lege. Forslaget til regjeringen løser ikke dette.

Rådmannens innstilling

Tydal kommune har følgende uttalelse til Helse – og omsorgsdepartementets forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon) og forskrift om endringer i fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen.

1. Tydal kommune mener at de foreslåtte lovendringene vil kunne medføre et dårligere og mer byråkratisk offentlig helsetilbud. Forslaget vil svekke retten til et likeverdig helsetjenestetilbud uavhengig av bosted. Lovforslaget vil spesielt sette utkantkommuner med få leger, store avstander og problem med å rekruttere fastleger i en vanskelig situasjon.
2. Tydal kommune mener at hensynet til kvinner i en sårbar situasjon veier tyngst og ber derfor om at Helse- og omsorgsdepartementets forslag ikke blir vedtatt.
3. Dersom forslaget blir vedtatt, vil Tydal kommune ikke tillate fastlegekontrakter som åpner for at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort.

Behandling i Formannskapet - 05.03.2014

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Innstilling i Formannskapet - 05.03.2014

Tydal kommune har følgende uttalelse til Helse – og omsorgsdepartementets forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon) og forskrift om endringer i fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen.

1. Tydal kommune mener at de foreslåtte lovendringene vil kunne medføre et dårligere og mer byråkratisk offentlig helsetilbud. Forslaget vil svekke retten til et likeverdig helsetjenestetilbud uavhengig av bosted. Lovforslaget vil spesielt sette utkantkommuner med få leger, store avstander og problem med å rekruttere fastleger i en vanskelig situasjon.
2. Tydal kommune mener at hensynet til kvinner i en sårbar situasjon veier tyngst og ber derfor om at Helse- og omsorgsdepartementets forslag ikke blir vedtatt.
3. Dersom forslaget blir vedtatt, vil Tydal kommune ikke tillate fastlegekontrakter som åpner for at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort.

Behandling i Kommunestyret - 13.03.2014

Forslag fra Anne-Lise G. Risan:

Nytt pkt 3:

Dersom forslaget blir vedtatt, vil Tydal kommune tillate fastlegekontrakter som åpner for at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort.

Votering:

Femten stemte for formannskapets innstilling (J.Paulsby, B.Kåsen, K, Nilsen, I.Græsli, K.slungård, J.H.Kåsen, J.O.Dyrhaug, I.Svelmo, J.I.Sørensen, J.V.Hilmo, K.Aune, P.Horven. H.Braaten, M.M.Lien, L.Græsli) .

To stemte for forslaget fra Risan (A-L.G.Risan, K.Haarstad).

Formannskapets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak i Kommunestyret - 13.03.2014

Tydal kommune har følgende uttalelse til Helse – og omsorgsdepartementets forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven (hjemmel til å gi forskrifter om reservasjonsmulighet for fastleger og rett til å skifte fastlege ved reservasjon) og forskrift om endringer i fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen.

1. Tydal kommune mener at de foreslåtte lovendringene vil kunne medføre et dårligere og mer byråkratisk offentlig helsetilbud. Forslaget vil svekke retten til et likeverdig helsetjenestetilbud uavhengig av bosted. Lovforslaget vil spesielt sette utkantkommuner med få leger, store avstander og problem med å rekruttere fastleger i en vanskelig situasjon.
2. Tydal kommune mener at hensynet til kvinner i en sårbar situasjon veier tyngst og ber derfor om at Helse- og omsorgsdepartementets forslag ikke blir vedtatt.
3. Dersom forslaget blir vedtatt, vil Tydal kommune ikke tillate fastlegekontrakter som åpner for at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort.

